

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT574010051004670211 Luminor Bank AS, banko kodas 40100.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos
ministerijai

2019-04-18 Nr. 19-3846
Į 2019-03-28 Nr. 12-01-509

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija įvertino pateiktus derinti [įstatymų projektus](#):

1. Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo Nr. VIII-1443 12, 15, 16, 17, 18, 19, 20 ir 35 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Projektas Nr. 1);
2. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo Nr. VIII-723 papildymo 5¹ straipsniu įstatymo projektą (toliau – Projektas Nr. 2);
3. Lietuvos Respublikos karių materialinės atsakomybės įstatymo Nr. VIII-1857 papildymo 1¹ straipsniu įstatymo projektą (toliau – Projektas Nr. 3);
4. Lietuvos kariuomenės drausmės statuto papildymo 2¹ straipsniu įstatymo projektą (toliau – Projektas Nr. 4);
5. Lietuvos Respublikos tarptautinių operacijų, pratybų ir kitų karinio bendradarbiavimo renginių įstatymo Nr. I-555 papildymo 3¹ straipsniu įstatymo projektą (toliau – Projektas Nr. 5);
6. Lietuvos Respublikos karo prievolės įstatymo Nr. I-1593 35 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Projektas Nr. 6);
7. Lietuvos Respublikos Lietuvos šaulių sąjungos įstatymo Nr. VIII-375 30 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Projektas Nr. 7);
8. Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo Nr. VIII-1861 14 ir 16 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 16¹ straipsniu įstatymo projektą (toliau – Projektas Nr. 8).

Pagal kompetenciją teikiamos šios pastabos ir pasiūlymai:

1. Lietuvos Respublikos asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymo (toliau – Įstatymas) 11 straipsnio 3 dalyje, 13 straipsnio 1 dalyje, 14 straipsnio 5 dalyje, 30 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos sąlygos ir pagrindai, kuriais atitinkamų duomenų subjektų teisių įgyvendinimas gali būti apribotas.

Projektų Nr. 1, 2, 5, 6 ir 7 nuostatose, reglamentuojančiose duomenų subjektų teisių įgyvendinimų apribojimus, siūlytume pateikti nuorodą ir į Įstatymo 12 straipsnį, kadangi toliau numatytas teisės susipažinti su asmens duomenimis apribojimas, taip pat pateikti nuorodą į Įstatymo 14 straipsnio 1–3 dalis, susijusias su duomenų subjekto teisėmis reikalauti ištaisyti, ištrinti asmens duomenis ar apriboti jų tvarkymą.

2. Įstatymo 11, 13 ir 14 straipsniuose nustatoma, kada Lietuvos Respublikos įstatymuose nurodytais atvejais ir kokiomis sąlygomis gali būti apribotos atitinkamos duomenų subjektų teisės arba atsisakyta jas įgyvendinti. Taigi specialiuosiuose įstatymuose turėtų būti aiškiai reglamentuota, *kokiais atvejais* duomenų subjektų teisės galėtų būti ribojamos, ribojimo apimtis,

terminai, kokioms duomenų subjektų kategorijoms ir kokioms duomenų tvarkymo kategorijoms apribojimai galėtų būti taikomi ir pan.

Atsižvelgiant į tai, siūlome projektuose (Projekte Nr. 1 (5 straipsniu keičiama 18 straipsnio 11 dalis), Projekte Nr. 2 (1 straipsniu papildomas 5¹ straipsnio 2 dalimi), Projekto Nr. 5 (1 straipsniu papildomas 3¹ straipsnio 2 dalimi), Projekto Nr. 6 (1 straipsniu keičiama 35 straipsnio 5 dalis), Projekto Nr. 7 (1 straipsniu keičiama 30 straipsnio 7 dalis)) tikslinti, kokiais atvejais duomenų subjektų teisės gali būti ribojamos, formuluojant būtent atvejus, o ne siekius.

3. Taip pat siekiant aiškumo taikant teisės aktų nuostatas, manytina, kad reikėtų tikslinti Projektų minėtų nuostatų dalį „tų asmens duomenų kategorijų atžvilgiu“, jei turima omenyje, kad teisių apribojimas gali būti tik taikomas tik toms asmens duomenų kategorijoms, dėl kurių tos teisės negali būti visiškai arba iš dalies įgyvendintos.

4. Projektu Nr. 3 Karių materialinės atsakomybės įstatymas pildomas straipsniu „Asmens duomenų tvarkymas nacionalinio saugumo ir gynybos tikslais“, tačiau jo turinyje nėra nuorodos į šiuos tikslus. Manytume, kad straipsnio pavadinimas galėtų būti „Asmens duomenų tvarkymas“, o tikslai perkelti į straipsnio turinį. Analogiška pastaba taikytina ir Projektui Nr. 4. Iš straipsnių pavadinimų išbraukti žodžius „nacionalinio saugumo ir gynybos tikslais“ siūlytume ir kituose įstatymų projektuose.

5. Projekto Nr. 2 1 straipsnyje vartojama sąvoka „tikrosios karo tarnybos administravimas“, kuri, mūsų manymu, yra labai plati sąvoka. Į šią sąvoka galimai patektų įvairių asmens duomenų kategorijų tvarkymas. Svarstyti, ar tam tikriems atvejams, o ypač tiems, kurie yra reguliuojami atskirais įstatymais, kaip antai sprendžiant karių materialinės ar drausminės atsakomybės klausimus, vietoj Projektuose Nr. 3 ir Nr. 4 duodamų nuorodų į Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymą neturėtų būti nustatytos būtent tiems specifiniams atvejams taikomos asmens duomenų tvarkymo taisyklės, įskaitant ir galimus ribojimus.

6. Projektu Nr. 6 siūloma papildyti Karo prievolės įstatymo 35 straipsnį 5 dalimi ir nustatyti, kad administruojant karo prievolę tam tikros Įstatyme nustatytos duomenų subjektų teisės gali būti visiškai arba iš dalies apribotos, kiek tai būtina ir proporcinga bei tokį laikotarpį, kiek dėl tokio duomenų subjektų teisių įgyvendinimo gali tapti neįmanoma arba gali būti sukliudyta tinkamai administruoti karo prievolę. Manytume, kad Karo prievolės įstatymo 35 straipsnyje, kuris yra skirtas reguliuoti karo prievolinių registro tvarkymą, galėtų būti konkretizuoti atvejai, kai tam tikros duomenų subjektų teisės gali būti ribojamos, kadangi kliudymas tinkamai administruoti karo prievolę galėtų būti suprantamas labai plačiai.

7. Projektu Nr. 1 (15 straipsnio pakeitimas) būtų atsakyta teisės dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija suteikimo instituto taikymo Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo 15 straipsnio 8² dalyje nurodomų asmenų atžvilgiu. Pastebėtina, kad tokiu atveju šių asmenų atžvilgiu nebus taikomi ir keičiamame įstatyme nustatyti patikimumo reikalavimai, o šie asmenys galėtų susipažinti su bet kokio slaptumo lygmens informacija (ne tik „Riboto naudojimo“). Kriminalinės žvalgybos pagrindinėms institucijoms ir žvalgybos institucijoms suteikiami įgaliojimai nustatyti tvarką (procedūrinius aspektus), o ne spręsti teisės susipažinti su įslaptinta informacija ribojimo atvejus. Manytina, kad esminiai teisės susipažinti su įslaptinta informacija ribojimo aspektai turėtų būti reguliuojami įstatymo lygmeniu. Šiais aspektais siūlomas reguliavimas nėra pagrįstas ir aiškinamajame rašte.

8. Įvertinant tai, kad teisė į teisminę gynybą jau numatyta Įstatymo 46 straipsnyje, šių nuostatų dubliavimas Valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo 18 straipsnio 11 dalyje būtų perteklinis. Analogiška pastaba taikytina ir Projektui Nr. 2 (Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 5¹ straipsnio 3 dalis), Projektui Nr. 5 (Tarptautinių operacijų, pratybų ir kitų karinio bendradarbiavimo renginių įstatymo 3¹ straipsnio 3 dalis), Projektui Nr. 6 (Karo prievolės įstatymo 35 straipsnio 6 dalis), Projektui Nr. 7 (Lietuvos šaulių sąjungos įstatymo 30 straipsnio 8 dalis) ir Projektui Nr. 8 (Žvalgybos įstatymo 16¹ straipsnio 6

dalį). Tuo pačiu pastebėtina, kad Žvalgybos įstatymo 16¹ straipsnio 6 dalies nuostatos iš dalies dubliuotų ir Žvalgybos įstatymo 23 straipsnio nuostatas. Kita vertus, siūlome apsvarstyti, ar duomenų subjektams neturėtų būti suteikta galimybė kreiptis dėl galimų jų teisių pažeidimų į neteisminę priežiūros instituciją. Kaip pažymima Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros (toliau – FRA) ataskaitoje¹, FRA duomenys rodo, kad asmenims yra labiau prieinamos neteisminės priežiūros priemonės, palyginti su teisminėmis teisių gynimo priemonėmis, nes jos būna paprastesnės, pigesnės ir spartesnės. FRA nuomone, ES valstybės narės turėtų užtikrinti, kad asmenims būtų prieinamos teisminės ir neteisminės teisių gynimo įgaliojimus turinčios įstaigos. Nurodyta FRA ataskaita skirta pagrindinių teisių apsaugos analizei žvalgybos kontekste, tačiau šios išvados aktualios ir sprendžiant dėl duomenų subjektų teisių ir kitais duomenų tvarkymo nacionalinio saugumo ir gynybos tikslais atvejais.

9. Siūlome įvertinti, ar Projektu Nr. 8 dėstomoje Žvalgybos įstatymo 16¹ straipsnio 4 dalyje neturėtų būti nuorodos į Įstatymo 11 straipsnio 2 dalį, 12 straipsnį, 14 straipsnio 5 dalį ir 30 straipsnio 1 dalį, analogiškai, kaip tai daroma kituose pateiktuose derinti įstatymų projektuose.

10. Be to, Žvalgybos įstatymo 16¹ straipsnio 5 d. būtų vartojama neapibrėžta konstrukcija „veiklos teisinės apimtys“ bei liktų neaiškus šios formuluotės santykis su ten pat nurodomais „suteiktais įgaliojimais“.

11. Projekto Nr. 8 lyginamajame variante, dėstant Žvalgybos įstatymo 16¹ straipsnį, straipsnio pavadinime praleistas žodis „straipsnis“.

12. Projekte Nr. 8 Žvalgybos įstatymo 14 straipsnio 4 dalyje siūloma neteikti duomenų subjektams informacijos apie jų duomenų pateikimą žvalgybos institucijoms iš valstybės ir žinybinių registru, informacinių sistemų ir duomenų bazių. Svarstytina, ar toks duomenų subjektų teisių apribojimas yra proporcingas ir būtinas – manytina, kad kai kuriais atvejais asmuo turėtų turėti galimybę po tam tikro laiko gauti tokią informaciją. Aiškinamajame rašte lieka nepagrįstas duomenų subjektų išskyrimas Žvalgybos įstatymo 14 straipsnio 4 dalyje bei absoliutus apribojimo taikymo pobūdis. Taip pat lieka nepagrįstas specialių kategorijų asmens duomenų tvarkymo išskyrimas Žvalgybos įstatymo 16¹ straipsnio 1 d.

13. Projekte Nr. 1 ir Projekte Nr. 8 nustatoma kitokia nei likusiuose projektuose pakeitimų įsigaliojimo data. Svarstytina, ar ji neturėtų sutapti su kituose projektuose nustatoma įsigaliojimo data. Esant poreikiui diferencijuoti įsigaliojimo momentą, siūlytume aiškinamajame rašte pateikti tai pagrindžiančią informaciją.

Teisingumo ministras

Elvinas Jankevičius

Dovilė Mekionytė, (8 5) 2662953, el. p. dovile.mekionyte@tm.lt.

Darius Trinkūnas, (8 5) 2662912, el. p. darius.trinkunas@tm.lt

¹ Žvalgybos tarnybų sekimas: pagrindinių teisių apsauga ir teisių gynimo priemonės Europos Sąjungoje. II dalis; https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2017-surveillance-intelligence-services-vol-2-summary_lt.pdf